

Oponentský posudek diplomové práce Markéty Hrodkové

Sociální práce a sociokulturní animace v Aulách třetího věku v Santiagu de Compostela

Autorka zvolila nepochybně zajímavé a užitečné téma pro svou práci: text čerpá z její zkušenosti pobytu a působení (studijní stáže) ve španělské provincii Galicii, kde rovněž uskutečnila výzkumnou sondu mezi frekventanty Aul třetího věku. Její diplomová práce zevrubně popisuje tato zájmové a vzdělávací zařízení pro seniory, což je zajímavé i inspirativní zejména proto, že v ČR de facto podobné instituce zatím neexistují a nefungují. I to je určitě důvodem, proč se autorka soustředila především na popis jak okolností a vzniku sledovaných zařízení, tak jejich aktuálního fungování a jeho regionálního kontextu. Malým dotazníkovým šetřením, které v průběhu svého působení v Aulách třetího věku v Santiagu de Compostela uskutečnila, získala i základní představu o tom, jak jsou seniorté s výukovými programy v Aulách spokojeni, co pokládají za největší přínos své účasti v jednotlivých kurzech i o složení konkrétní populace frekventantů z hlediska jejich sociokulturního zázemí. Metoda i technika průzkumu byla samozřejmě limitována její pozicí krátkodobého pozorovatele a limity, které jsou pravděpodobně dány i jazykovou kompetencí autorky. V tomto smyslu lze pokládat použitý výzkumný nástroj za přiměřený okolnostem. Splnil cíl orientačního zmapování populace frekventantů, jejich motivů k účasti v kurzech i hodnocení přínosu, které pro ně účast na akcích, organizovaných Aulami třetího věku v Santiagu de Compostela, má.

V diplomové práci Markéty Hrodkové je bohatě využita odborná literatura, týkající se systému a historie vzdělávání seniorů ve Španělsku, konkrétně v Galicii: tyto zdroje autorce umožnily opravdu detailně charakterizovat komplex Aul třetího věku, které v Galicii působí, zasadit ho do celostátního i mezinárodního kontextu, zhodnotit aktuální efektivitu i perspektivy vyvíjených aktivit a programů rovněž ve vztahu k dosavadnímu i očekávanému demografickému vývoji ve Španělsku. Méně už jsou akcentována teoretická východiska a obecnější souvislosti jejího pozorování a výzkumné akce.

Práce je strukturována logicky – od obecného úvodu do problematiky a historie sledovaných fenoménů až ke zcela konkrétním poznatkům vlastní výzkumné sondy a přehledu jejich výsledků. Data a základní způsob jejich zpracování (třídění prvního stupně) neumožnila nějakou hlubší interpretaci výsledků: té by bylo možné se dobrat například tehdy, pokud by uskutečněnou sondu doplnilo i jen několik obsáhlejších výzkumných rozhovorů, jimiž by bylo možné získat i tzv. kvalitativní data o zkoumaném fenoménu. V jejich světle by pravděpodobně i výsledky sondy vystoupily plastičtější a rozšířil by se tím prostor jejich další, podrobnější interpretaci. Několikaměsíční ojedinelá stáž ve zkoumaných zařízeních ovšem tuto možnost z časových důvodů zjevně nenabídla. Samotná výzkumná data a jejich deskriptce tudíž nemohou být pokládána za jednoznačné těžiště diplomové práce a prostor jim vymezený tomu odpovídá. Grafické zpracování výsledků je ale zdařilé a pro čtenáře vstřícné a informativní, jakkoli možnosti interpretace získaných dat jsou omezené.

Jak už jsem zmínila, celá práce je spíše deskriptivní povahy, teoretické koncepty jsou na okraji autorčina zájmu, byť je jim věnována část kapitoly 3. Empirické poznatky, které práce přináší, jsou k teoretickým konceptům vázány volně a spíše příležitostně.

Přínosem práce je určitě podrobná informace o formách sociální práce a sociokulturní animace, jak se rozvinuly v Aulách třetího věku za téměř třicet let jejich existence

a fungování v Galicii. Práce z toho důvodu může být silným podnětem i inspirací k analogickým formám práce se seniory v České republice, zejména v regionálním měřítku i na lokální úrovni. Českou republiku pravděpodobně čeká velmi podobný demografický vývoj jako Španělsko, byť s určitým časovým zpožděním, a pro početně vzrůstající populaci občanů starších padesáti let, resp. seniorů, bude nejen vhodné, ale zřejmě i nutné rozšiřovat nabídku sociálních služeb, včetně nabídky zájmových činností a dalšího vzdělávání. Ty totiž, jak autorka přesvědčivě ukázala, vytvářejí prostor pro udržení a rozvoj sociálních kontaktů a kompetencí seniorů a zlepšují kvalitu jejich života. To se na příkladu sledovaných Aul třetího věku v Galicii autorce určitě podařilo včetně toho, že návaznost a spolupráce těchto institucí na školy univerzitního typu i spolupráce s Univerzitami třetího věku je tím, co ke kvalitě a rozvoji galicijských Aul třetího věku přispívá. Možná systém financování provozu Aul, praktikovaný španělskou vládou, regionálními úřady i soukromými sponzory by stál za hlubší i kritické zkoumání, aby naznačil cesty, kudy se ubírat při hledání zdrojů pro případný provoz podobných služeb v ČR.

Co se týče formální úrovně diplomové práce: pečlivější „redakce“ celého textu by práci určitě velmi prospěla – jak po stylistické, tak po gramatické a interpunkční stránce. Celý text by zasloužil zhutnit, nejednou se informace nadbytečně uvádějí víckrát než jednou, dala by se vymýtit „plevelná“ slova a stylistické nešikovnosti. Přehlédnuté chyby v interpunkci a gramatické nedostatky mohlo pečlivější finální čtení odstranit.

Přes některé zmíněné nedostatky posuzované diplomové práce je nutné zdůraznit její informační přínos i autorčinu odvalu a schopnost zhostit se výzkumné sondy formou dotazníkového šetření v cizojazyčném prostředí. Kladem práce je rovněž pečlivá dokumentace vlastní výzkumné sondy (obě jazykové mutace použitého dotazníku v příloze) a fotodokumentace prostředí, v němž její šetření probíhalo. Domnívám se, že práci mohu doporučit k obhajobě a klasifikovat „výborně“.

Při obhajobě diplomové práce by podle mého názoru byla namísto otázka, zda by autorka mohla nastínit praktickou představu toho, jak principy, na kterých stojí fungování Aul třetího věku v Galicii, uplatnit v našich podmínkách: zda využít stávající síť „klubů seniorů“ k jejich přetvoření ve vzdělávací a aktivizační centra na lokálních a regionálních úrovních nebo spíše využít struktur a zkušeností Univerzit třetího věku, které už jsou v ČR poměrně rozvinuté a na ně navázat a institucionalizovat seniorská centra analogická Aulám třetího věku, jak je ve své práci podrobně charakterizovala? Jako doplňující otázku bych k tomu položila: Domnívá se autorka, že české vysoké školy a jejich studijní programy připravují odborníky, schopné naplnit profesní požadavky, které sebou výkon „facilitátora“ či „animátora“ při práci se seniory nese?

V Ohrobcí, dne 13. ledna 2008

PhDr. Eva Stehlíková